



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones  
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Vtrum Adam in statu innocentiaë errare, vel decipi potuerit.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

bilem esse separatum & aeternum in quo convenit cum Themistio & differt ab Alexandro. dicit tñ intelligibilia speculativa esse nova & effecta p actionem intellectus agentis, & in hoc convenit cū Alexandro, & differt a Themistio. Et hæc dicit habere duplex esse. vnum quo fundatur in phantasmatibus, & em hoc sunt in nobis. Aliud quo sunt in intellectu possibili, vnde mediantibus istis intelligibilibus intellectus possibilis nobis cōtinuatur. Ad hæc autem intelligibilia intellectus agēs se habet sicut forma ad materiam. Cum enim intellectus possibilis recipiat hmōi intelligibilia. q̄ in phantasmatibus fundantur, & iterum intellectum agentem, & intellectus agēs sit perfectior, oportet quod proportio intellectus agentis ad huiusmodi intelligibilia, quæ sunt in nobis, sit sicut proportio formæ ad materiam, sicut proportio lucis & coloris adinveniem quæ recipiuntur in diaphano, & similiter est de omnibus receptis in vno, quorū vnum est altero perfectius. Quādo igitur in nobis compleitur generatio hmōi intelligibilem, tunc intellectus agēs perfecte coniungitur nobis vt forma, & sic nos per intellectum agentem poterimus substantias separatas cognoscere, sicut possumus nos cognoscere per intellectum qui est in habitu: patet ex dictis istorū Philosophorum quod non poterant inuenire modum quo intelligeremus substantias separatas, nisi intelligendo per aliquam substantiam separatam. Quod autem intellectus possibilis & agēs sint substantiæ separatae, non est consonum veritati fidei, nec sententiæ Philosophi, qui in 3. de Anima ponit intellectum agentem & possibilem esse aliquid humanæ anime. Et ideo hac positione retenta, non videtur esse possibile quod naturali cognitione homo pertingat ad cognoscendum essentias separatas.

AD NOVVM dicendū, q̄ homo in statu innocentie per hoc, quod intelligebat aliquid intelligibile perfecte, cognoscebat perfecte actū intelligendi, & quia actus intelligendi est effectus proportionatus, & adæquans virtutē a qua exit, inde est quod intelligebat perfecte essentiam animæ suæ. Sed ex hoc non sequitur quod intellexit essentiam angeli, cum iste actus intelligendi nō adæquet virtutem intellectus.

AD X. dicendum, q̄ sicut natura angelica est media inter naturam diuinam, & corporalem, ita cognitio qua cognoscitur essentia angelica, est media inter cognitionem, qua cognoscitur essentia diuina, & qua cognoscitur essentia rei materialis. Sed inter duo extrema possunt esse multa media, nec oportet quod quicumque excedit vnum extremorum quod pertingat ad quodlibet medium: sed pertingit ad aliquod medium: homo enim in statu innocentie ad aliquod medium peruenit, ad hoc scilicet ut notitiam Dei acciperet, non ex sensibilibus creaturis: sed ex reuelatione interna, non autem ad hoc medium, vt cognosceret essentiam angelicam, ad quod tamē medium angelus in sui creatione nondum beatus peruenit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Adam in statu innocentie errare potuerit, sine decipi.

SEXTO quæritur vtrum Adam in statu innocentie errare potuerit siue decipi. Et videtur quod sic, quia, vt dicit Ambrosius, omne peccatum est ex errore: sed Adā potuit peccare, ergo potuit errare. ¶ 1. Præ. Voluntas nō est nisi de bono, vel æstimato bono: cū aut volūtas est de bono, nō peccat. nūquā

ergo est peccatum nisi præcedat æstimatio qua æstimatur aliquid bonum, & nō est: omnis autem talis æstimatio deceptio quadam est: ergo Adam antequam peccaret in statu innocentie deceptus fuit.

¶ 3. Præ. Magister dicit 2. Sent. Dist. 2. 1. q̄ ideo mulier non horruit serpētē loquētē, quia cum nouerit creatū esse, ēr officiu loquendi a Deo accepisse putauit: hoc autē falsum est, ergo mulier falsum opinata est antequam peccaret, ergo decepta fuit.

¶ 4. Præ. Sicut Magister ī eadē dist. dicit & Aug. sup Gen ad literā ī tali specie pmisus est venire diabolo, in qua eius malitia facile posset deprehēdi: si hō in statu innocentie decipi nō posset, ergo decipi potuit.

¶ 5. Præ. Mulier audita promissione serpentis sperauit illam se consequi posse, alias stulte appetiisset, cum tamen stultitia ante peccatum non fuerit: sed nullus sperat quod opinatur esse impossibile. ergo cū esset impossibile id qd̄ diabolus promittebat, vt q̄ mulier ante peccatū hoc credēs decepta fuerit.

¶ 6. Præ. Intellectus hominis in statu innocentie collatius erat & deliberatione indigens, non autē indigebat deliberatione nisi ad vitandum errorem, ergo errare poterat in statu innocentie.

¶ 7. Præ. Intellectus dæmonis cū nō sit corpori cōiunctus, vt esse multo p̄cipacior quā intellectus hōis in statu innocentie, q̄ erat corpori cōiunctus: sed diabolus decipi pot, vñ dicit sancti q̄ d̄ dæmones videbāt Christū infirma patētē, existimabāt eū purū hominē: q̄ autē miracula facientē, Deū, ergo multo fortius homo in statu innocentie decipi potuit.

¶ 8. Præ. Dā homo primo peccato peccauit, ī actu ipso nō dū erat ī statu culpæ, q̄ cū status culpæ causetur ex peccato, ante primū peccatum fuisset aliud peccatū: sed ī actu quo primo homo peccauit, deceptus fuit, ergo an̄ statū culpæ homo decipi potuit.

¶ 9. Præ. Dama dicit 2. lib. hæc. s. cognitio fallax ad extiterat nouiter plasmato: sed quicūq; habet fallacem cognitionem decipitur, ergo Adam deceptus fuit in ipsa nouitate suæ plasmationis.

¶ 10. Præ. Speculatiua cognitio est cōtra affectionē diuisa: sed pot esse peccatū in affectiua sine hoc qd̄ sit aliqua deceptio in speculatiua parte, multoties, n. habentes sciētā contra sciētā agimus, ergo & potuit esse in primo homine deceptio in parte speculatiua antequam esset peccatum in affectiua.

¶ 11. Præ. Sicut hī super illud 1. Thim. 2. Adā nō est seductus, &c. dicit glo. Adam non fuit seductus eo modo quo mulier, vt putaret esse verum qd̄ diabolus suggerebat: eo tamē fuisse seductū credi pot, q̄ cōmissum veniale putauerit quod erat peremptorium, ergo Adam ante peccatum decipi potuit.

¶ 12. Præ. Nullus liberat a deceptione nisi p notitiā veritatis: sed Adā nō oīa sciebat, ergo nō ī oīb poterat esse immunis a deceptione. Sed dicendū, q̄ seruabatur per diuinā prouidentiam a deceptione.

¶ 13. Cōtra, Diuina prouidentia maxime ī necessitatibus subuenit: sed ī maxima necessitate qua fuisset ei vtilissimū a seductione liberari diuina prouidentia nō seruauit eū a seductione illēsu, ergo multo minus ī alijs fuisset diuina prouidentia a seductione liberatus.

¶ 14. Præ. Homo in statu innocentie dormiuisset, vt dicit Boetius lib. de Duabus naturis, & eadē rōne somniasset: sed in somnio quilibet homo decipitur cum aqualiter similitudinibus rerū inhæreat quasi reb⁹ ipsis, ergo Adā in statu innocentie decipi potuit.

¶ 15. Præ. Adā sensib. vsus fuisset corporalibus. Sed Quæst. disp. S. Tho. FFF 4 in

Lib. 2. ferr. di. 2. para. 6. 1. filius.

Sent. lib. 2. dist. 2. 1. 1. tu per Gen. c. 3. adiu. & c. 27. 10. 3.

Cap. 11. non procul a fine.

Gloss. inter linearis ibi.

Circa finem illius.

in cognitione sensitiva frequenter accidit deceptio, sicut eum unum videtur duo: & cum id, quod a remotis videtur, paruum videtur, ergo Adam in statu innocentiae non fuisset omnino a deceptione liber.

Et. 1. de lib. arbi. cap. 18. circa fi. to. 1.

SED CONTRA, Approbare vera pro falsis, sicut dicit Aug. non est natura instituti hominis: sed poena damnati. ergo in statu innocentiae non potuit decipi, quod est vera pro falsis approbare.

¶ 2 Prax. Aia nobilior est corpore: sed in statu innocentiae homo nullum defectum pati potuit in corpore, ergo multo minus deceptione quam est aia defectus.

¶ 3 Prax. In statu innocentiae nihil poterat esse contra hominis voluntatem, quia sic potuisset ei inesse dolor: sed decipi est in hominibus contrarium voluntati secundum Aug. etiam his, qui decipere volunt, ergo in statu innocentiae decipi non poterat.

Ench. ca. 17. circa fi. c. 3.

¶ 4 Prax. Ois error vel est culpa vel poena, quorum neutrum in statu innocentiae esse poterat, ergo nec error.

¶ 5 Prax. Quando id, quod est superius in anima, dominatur inferiori, non potest esse error: quia per id, quod est superius in anima, scilicet sensum & intellectum principiorum, tota cognitio hominis rectificatur: sed in statu innocentiae id, quod est inferius in homine, erat rationi superiori subiectum, ergo non poterat esse tunc deceptio.

De praedict. sancti. cap. 1. non procul a fine to. 7.

¶ 6 Prax. Secundum Aug. posse credere est natura hominum, credere vero gratia fidelium. ergo eadem ratione posse decipi est naturae, decipi autem vitium: sed in statu innocentiae non erat vitium, ergo nec poterat tunc esse deceptio.

¶ 7 Prax. Sicut dicit Dam. in 2. lib. homo in statu innocentiae dulcissimo fructu contemplationis lascivians, etiam hac, scilicet contemplatione usus est: sed cum homo convertitur ad divina non decipitur, ergo Adam in statu illo non poterat decipi.

¶ 8 Prax. Hiero. dicit. Quicquid mali patimur, peccata nostra meruerunt: sed deceptio est malum, ergo ante peccatum esse non potuit.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam. n. dicunt quod cum Adam non habuerit simpliciter omnium rerum scientiam: sed quaedam cognoverit, & quaedam ignoraverit, in his quorum notitiam habebat, nullo modo decipi poterat, ut in his, quae naturaliter cognoscuntur, & in his, quae sibi divinitus revelabantur: in alijs autem quorum scientiam non habebat, sicut sunt cogitationes cordium, & futura contingentia, & singularia a sensu absentia, poterat quidem falsam estimationem habere, leuiter in homine aliquid falsum opinando, non autem ita quod praecise assensum praerberet: & ideo dicunt quod in eum error cadere non poterat, nec iterum falsa pro veris approbare, quia in his designatur praecise assensus ad id, quod est falsum. Alij vero hoc dictum improbare nituntur, ex hoc quod Aug. omnem falsam estimationem errorem nominat, & dicit etiam omnem errorem malum esse, in magnis quidem magnum, in parvis autem paruum: sed in hoc non est multum insistendum: quia cum de rebus agitur, debet quaestio nominum intermitteri, unde dico quod non solum in statu innocentiae non potuit error esse, sed nec qualiscumque falsa opinio, quod sic patet: quamvis. n. in statu innocentiae poterit esse alicuius boni carentia, nullatenus tamen esse poterat aliqua corruptio boni. Bonum autem ipsius intellectus est cognitio veritatis, & ideo habitus illi quibus intellectus perficitur ad cognoscendum verum, virtutes dicuntur, ut dicitur 6. Ethic. utpote intellectus actum bonum reddentes. Falsitas autem non

Ench. c. 17. tom. 4.

C. 3. 5. & 6. tom. 5.

solus est carentia veritatis: sed et ipsius corruptio, non. n. sic se habet ad veritatem ille, qui omnino caret veritatis cognitione in quo est carentia veritatis, quamvis contrarium non opinetur, & ille qui habet falsam opinionem cuius aestimatio corrupta est per falsitatem, unde sicut verum est bonum intellectus, per falsum malum ipsius, pro quod habitus opinatus non est virtus intellectualis: quia eo contingit falsum dicere, ut dicit 6. Eth. Nullus autem actus virtutis malus esse potest, ac si ipsa opinio falsa, sit quidam malus actus intellectus, unde cum in statu innocentiae non fuerit aliqua corruptio vel aliquod malum, non potuit esse in statu innocentiae aliqua falsa opinio, dicitur Commentator in 3. de Anima quod falsa opinio ita se habet in cognoscibilibus, sicut monstrum in natura corporali. Est. n. falsa opinio proventus per intentionem ipsorum primorum principiorum, quae sunt quasi virtutes seminales cognitionis, sicut motus aequilibrium praeter intentionem virtutis naturalis agentis, & hoc ideo, quia omne malum est per intentionem, ut dicit Dio. 4. c. de di. no. unde sicut in corruptione humani corporis: in statu innocentiae nulla monstruositas accidit, ita in intellectu nulla falsitas esse potuisset. Quod iterum patet ex hoc, quod semper contingit inordinatio, quae aliquid movet a proprio motu, sicut si voluntas moveatur a delectabili sensu, cum debeat tantummodo moveri ab honesto, proprium autem motuum intellectus est veritas, quod habet infallibilem veritatem, unde quicquid intellectus movet ab aliquo fallibili signo, est aliquid inordinatio in ipso, siue perfecta siue imperfecta, unde cum nulla inordinatio in statu innocentiae in intellectu hominis esse potuerit, numquam intellectus hominis inclinatus fuisset magis in unam partem quam in aliam nisi ab infallibili aliquo motu. Ex quo patet, quod non solum in eo nulla falsa opinio fuisset: sed penitus nulla opinio in eo fuisset, quicquid cognovisset firmo certitudine cognovisset.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod error ille ex quo omne peccatum procedit, est error electionis, qui eligit quod eligendum non est, firmum quod omnia ignorans dicit Philosopho in 3. Eth. hic autem error praesupponit inordinationem in parte appetitus. Ex hoc enim quod appetitus sensibilis afficitur ad suum delectabile, & appetitus superior ei non repugnat, impeditur ratio, nec id, quod habitus intellexit in electionem deducit, & sic patet quod ille error omnino non praecedit peccatum: sed sequitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod illud quod appetitum dicitur ut apparet bonum, non potest esse omnino non bonum: sed firmum aliquid bonum est. & secunda hoc ut bonum apprehenditur a principio: utpote cum cibibus nocivus apprehendit in usu decorus & delectabilis gustu, & cum appetitus sensibilis in homine bonum fertur sicut in proprio obiectum: sed quia superior appetitus inferiorem sequitur, tunc sequitur illud quod est bonum secundum quid, ut bonum sibi simpliciter, & sic ex deordinatione appetitus sequitur postmodum error electionis, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod haec ratio contra utramque opinionem videtur esse, si intelligamus quod mulier crediderit ex natura sua serpentem accipere loquendi usum, cum illi qui serpentem in statu innocentiae credunt falli potuisse, nullo modo credunt eum falli potuisse in iudicandis naturis rerum, cum rerum naturam plenam cognitionem habuerit. hoc autem est contra naturam serpentis, quod usum loquendi habeat per naturam

ram cum hoc solū sit aīalis rōnalis . Et ideo oportet dicere, qđ nō creditur mulier serpenti vsum loquendi accepisse fm naturā suam, sed secundū aliquam virtutem in eo occulte interius operantem, nec contulit an esset a Deo, veta damone.

AD QVARTVM dicendū, qđ rō illa sic intelligēda est, quare in spē serpētis apparuerit, nō qđ deprehēdi nō posset in quacumq; specie appareret: sed quia in tali specie apparēs facilius poterat deprehēdi.

AD QVINTVM dicēdū, qđ mulier speravit se aliquo mō posse cōsequi, qđ serpēs pmisit, & creditur hoc aliquo mō esse possibile, & in hoc seducta fuit fm Ap. 1. Thim. 2. sed istam seductionē præcessit qđam mentis elatio, qua suam excellentiam inordinate appetijt, quā concepit statim ad verba serpētis: sicut homines frequenter ad verba adulatoria supra seipos efferunt. Et hæc quidē elatio præcedens fuit excellentiæ propriæ in generali, quæ est primum peccatum, quod consecuta est seductio, quia creditur esse verum, qđ serpēs dicebat, & sic consecuta est elatio, qua determinate hanc excellentiam appetijt, quam serpens promittebat.

AD SEXTVM dicēdum, qđ intellectus hominis in statu innocentie indigebat deliberatione ne incidere in errorem, sicut indigebat comestione, ne corpus eius deficeret. Erat autē ita recte deliberationis, vt deliberatio posset omnē errorē vitare: sicut comedēdo omnē defectū corporalē, vnde sicut si nō comederet, peccaret omittēdo, ita si nō deliberaret cum tēpus esset, & sic error peccatum sequeretur.

AD SEPTIMVM dicendū, qđ sicut hō in statu innocentie defendebatur a passione corporali intrinseca, sicut est febris, & hmōi, per efficaciam naturæ ab exteriori autē sicut est percussio, vel vulnus, nō ex aliqua virtute interiori, cum nō haberet dotē impassibilitatis, sed ex providētia diuina, quæ eum ab omni nocimento seruabat immundē: ita etiā ab illa deceptione qđ interius contingit, cū aliq; p seipsū paralogizat, defendebatur vigore propriæ rōnis: ab exteriori autē deceptione defendebat auxilio diuino, qđ sibi ad oīa necessaria tūc aderat, demonibus autem non adest, & propter hoc decipi possunt.

AD OCTAVVM dicendū, quod actus momentanei simul dum esse incipiunt, suum effectum habent: sicut in eodem instanti quo aer illuminatur, oculus videt. vnde cum motus voluatis in quo primo consistit peccatum sit in instanti, in eodem instanti quo peccauit fuit a statu innocentie destitutus, & sic decipi potuit in illo instanti.

AD NONVM dicendū, qđ Damasc. dicit de fallacia primi hominis qua in ipso peccato deceptus ē, qđ quidē peccatū nouiter plasmatus commisit, nō enim diu in statu innocentie perseverauit.

AD X. dicēdū, qđ ex hoc, qđ aīa hominis in statu innocentie cōiuncta erat summo bono, nō poterat aliq; defectus in homine esse quādiu talis cōiunctio continuaret: hæc autē cōiunctio facta erat principaliter p affectū, vnde antequā affectiva corrūperet, nec deceptio in intellectu, nec aliquis defectus in corpore esse poterat, quāuis econuerso potuerit esse defectus in affectu, nō præexistente defectu in speculatiuo intellectu, eo quod cōiunctio nō perficitur ad Deum in intellectu: sed in affectu.

AD XI. dicēdū, qđ illā fallā opinionem qua creditur esse veniale, quod erat mortale in Adam, præcessit mentis elatio: sicut & de muliere dictum est.

AD XII. dicendū, qđ in his, quorum notitiam

A nō habebat, a deceptione defendi poterat, partim ab interiori, quia eius intellectus in alteram partē inclinatus non esset nisi a sufficienti motiuo: partim & principalis a diuina providentia, quæ eum a deceptione seruasset immunem.

AD XIII. Dicendū, qđ in statu quo peccauit, diuinum ei auxilium non defuisset ne seduceretur, si ad Deum se conuertisset: quod quia non fecit, in peccatum, & seductionem cecidit: & tamen illa seductio peccatum consecuta est, vt ex dictis patet.

AD XIV. Dicendū, qđ quidam dicunt, quod Adam in statu innocentie nō somniasset: sed istud non est necessarium, somnij. n. visio non est in parte intellectua, sed in sensitua. vnde deceptio non fuisset in intellectu, qui liberum vsum in somno nō habuisset: sed magis in parte sensitua.

AD XV. Dicendū, qđ qñ sensus repræsentat, qđ accipit, non est falsitas in sensu, vt Aug. dicit in lib. de Vera Rel. sed falsitas est in intellectu, qui iudicat hoc modo esse in rebus sicut sensus demonstrat, quod nunquam in Adam fuisset, quia vel a iudicio cessasset intellectus, ut in somnis, vel in uigilando de sensibilibus iudicans, verum medium habuisset.

ARTICVLVS VII.  
Vtrum pueri ex Adam in statu innocentie nascentes plenam rerum omnium scientiam habuissent, sicut habuit Adam.

SEPTIMO quaeritur, vtrum pueri, qui ex Adam in statu innocentie nascerentur, plenam rerum omnium scientiam habuissent, sicut & Adam habuit. Et videtur quod sic, quia fm Ansel. qualis fuit Adam tales filios genuisset: sed Adam omnium naturalium scientiam plenam habuit, ut dictū est prius, ergo & illam eius filij mox nati habuissent.

¶ 2 Præ. Sicut affectus perficitur virtute, ita intellectus scientia: sed filij Adam in statu innocentie nati, mox cum plenitudine virtutum nati essent, transfundisset. n. in eos originalem iustitiam, vt dicit Ansel. ergo & similiter omnem scientiam habuissent.

¶ 3 Præ. Secundum Bedam, infirmitas, concupiscentia, ignorantia, & malitia consequuntur ex peccato: sed in pueris mox natis nulla fuisset malitia, vel infirmitas, vel concupiscentia, ergo nec ignorantia aliqua, & ita habuissent omnem scientiam.

¶ 4 Præ. Magis decussit eos nasci perfectos in anima quam in corpore: sed in corpore absque omni defectu nati fuissent, ergo & in anima absque omni ignorantia.

¶ 5 Præ. Homo in statu innocentie secundum Damasc. fuit alius angelus: sed angelus mox in sua conditione omnium naturalium notitiam habuit. ergo & eadem ratione homines in statu innocentie.

¶ 6 Præ. Eiusdem naturæ fuit anima Adæ, & anima filiorum eius: sed anima Adæ in sui principio condita fuit omni plena scientia naturali, ut dictū est. ergo & animæ filiorum in eadem plenitudine scientie conderentur.

¶ 7 Præ. Maior perfectio cognitionis debetur homini quam alijs animalibus: sed alia animalia mox nata habent naturalem æstimationem convenientis, & nociti, sicut agnus mox natus fugit lupum, & sequitur matrem. ergo multo fortius pueri in statu innocentie perfectam scientiam habuissent.

SED IN CONTRARIVM est auctoritas Hugo. de S. Victore, qui dicit, quod non fuissent nati perfecti in scientia, sed ad eam per temporis spatium peruenissent.

In fol. ad 5. argu.

Ca. 26. à medio. rom. 1.

1. p. q. 101. art. 1.

Lib. de peccato originali. cap. 10. à medio, & c. 22. in med.

Loco nunc dido.

Lib. 1. de facta. p. 4. c. 16.

¶ 2 Præ.